

Az volt a szokása, hogy a ház előtti aszfaltra feküdt és onnan figyelte meg, hogy öltözködünk-e? Egy alkalommal, hogy észre ne vegyen bennünket, különösen nagyon vigyáztunk. A függönyöket leeresztettük és úgy öltözködöttünk. Az ajtókat csendesen nyitottuk és zártuk az éjszaki oldalon, a merre kimentünk és a függöny széle mellől megnyugvással láttuk, hogy a kutya csendesen alszik a ház déli oldalán álló kerti asztalon. Letette a fejét mellső lábaira és még csak föl sem pislantott. Mikor a fasorba mentünk, körülbelül egy kilométernyire, többször visszaneztünk. A kutya nem jött utánunk. Mennyire meg voltunk azonban lepve, midőn ismerőseink szalonjába belépve, az átellenben levő üvegajtón a verandáról már a mi Labanczunk (ez a neve) nevetett be a szobába. Határozottan nevetett; hiszen a kutyák nagyon jól értik, hogyan kell nevető ábrázatot vágni. Hallottuk azután, hogy a kutya már vagy tíz percczel előttünk érkezett meg és valószínűleg bejelentett. Ebből az esetből, melyet itt, a hol lakom, az egész intelligencia tud, a következő tények tűnnek ki: 1. A kutya tudta, hogy el fogunk mi menni; észrevette, mikor a függöny mögül megfigyeltük. 2. Hogy ne alkalmatlankodjunk neki, *tettette magát, mintha aludnék* és semmivel sem árulta el, hogy észrevette készülődéseinket. 3. *Mivel nagyon elővigyázók voltunk, ebből tudta, hogy oda fogunk menni, a hol a másik kutya lakik, melylyel mindig össze szokott veszeni.* Mert ugyanaz az út vezet valamennyi itteni ismerőseinkhez is, de ő egyikökhöz sem ment, csak azokhoz, a kikhez menendők voltunk. 4. Nem utánunk jött, hanem egy másik kerülő úton, melyet sohasem használunk; és nyomban utánunk kellett elindulnia és vágatva haladnia, hogy annyira megelőzött.

Már ez az egy eset is bizonyítja, hogy *némelyik* kutya mennyire tud okoskodni. Mert bizonyos az, hogy ugyanannak a fajnak keretében is vannak olyan egyének, a melyek a gondolkodás semmi jelét sem árulják el, míg mások messze kimagaslanak fölöttük.

Az ember, a míg csecsemő, legalább az első hónapokban, nem gondolkozik, hanem egészen ösztönszerűleg tesz mindent; nem azt mondom, hogy általában úgy, mint az állatok, hanem azt, hogy: *úgy, mint a nagyon alsórendű állatok.* Mert a kis gyermek, születése után az első hónapokban, olyan kevés értelmiségről tesz tanúságot, mint a legtökéletlenebb halak, vagy még ezeknél is tökéletlenebb állatok. Később, egyes kedvezőbb napokon, föl-fölvillanik bennük egy-egy percze az intelligencia, hogy azután megint — esetleg napokon át — szüneteljen. Ilyen kedvező napokon azt mondjuk: „Ma nagyon okos volt a kis baba.” Az értelem fölvillanásai a fejlődés folyamán egyre sűrűbben jelentkeznek, míg végre nem ugrásszerűen ékelődnek már bele az értelmetlen, ösztönszerű idegéletbe, hanem az ébrenlét egész időszakát maguk töltik ki. A tehetetlen kis babából okos gyermek lesz — ha lesz; mert bizony nem valamennyi lesz az.

Ki tudná megmondani, hogy a gyermekben melyik napon vagy melyik órában szűnik meg a tisztán ösztönszerű élet és kezdődik az értelmi élet. Lehet-e a két állapot között éles határvonalat húzni? Vagy lehet-e egyáltalában határt vonni köztük?

Nem lehet.

Mert a fejlődés fokozatos és a legalantibb életfokból megszakítás nélkül tart az átmenet a legmagasabb szellemi életig. Ugyanaz az ember, a kit ma zsenialitása miatt megcsodálnak, valamikor protista-életet élt, vagyis csak egy sejt volt. Ebből a legkezdetlegesebb állapotból, mikor az idegrendszernek még nyomával sem rendelkezett, emelkedett föl, nap-nap után, hét hét után, a hónapok és évek folyamán először az idegélet legelső nyomaihoz, majd a tisztán reflex-működések stádiumáig, később az ítélő és következtető állapotig és férfikorában az egész mindenség fölött végigpillantó filozofia magaslatáig. Az egyes stádiumok között nincsenek megszakítások; az idegélet fejlődése

Magyarföldi állatregék.

— „A TERMÉSZET” eredeti tárczája. —

Írta: **Hanusz István.**

Népszellem, népjellem, meg a teremtetett dolgok jellemző tulajdonságainak éles megfigyelése nyilatkozik meg a mesékben, regékben, melyeket az embernek, a föld népének gyermekded észjárása vagy költői ere a természet három országa egyes tárgyaéhoz fűz. Esetleg ős-pogány vallási fölfogás is keveredik azokba a bálványozó istentisztelet maradványaihoz. Egybefonódik bennük az ásvány-, növény-, állatország szinte rendszertelenül, — de itt csak az állatok tulajdonságaiból kiindult olyan regékből kötünk csokrot, amely képzeleti termékeknek a Magyarföld szülőhelye. A magyar nép jósló állatainak névsorát összeállítja Kandra Kabos „Magyar mythológiá”-ja a 154—162. lapon, de azt itt kiaknázatlan hagytuk. A magyar nép szent madarairól Ipolyi püspök szól „Magyar mythológiá”-ja 72., 78., 239., 244—248. lapján, de azt az ereklét sem mertük avatatlan kézzel érinteni.

Gömöri Rozsnyó mellett azt tartja a nép, hogy aki Szent György nap éjjelén vadmacskát lát a mezőn, megnyeri a nagy lutrit.

Felső-Magyarországon az a néphiedelem, hogy olyan juhászból lesz a farkas, amelyik kegyetlenül üti-veri a nyáját és amint farkassá vált, akkor is mindig utánok

ólálkodik. Nem meri a tót pásztorfiú a farkas nevét emlegetni, hogy meg ne jelenjék az, mert hamar a kertek alatt kullog.

A farkassá változás regéje a románok között is él. Némely ember addig úzi őt, míg mint farkast agyon nem ütik, vagy tüzes vassal keresztet nem sütnék a hátába, hogy az olyan mulatságtól elmenjen a kedve. Egyszer egy oláh a feleségével szénát boglyázott s mikor az asszony belefáradva, a félig kész boglyán lepihent, elment a férje az erdőbe, de míg távol volt, egy bős farkas jelent meg, körülugrálta az ijedt asszonyt és megtépte piros katrinczáját, de utóbb ott hagyta. Mikor eljött a férj, panaszkodott az asszony, mi történt vele. Elnevette magát az ember, de ime fogai közt ott voltak a piros foszlányok, amiről megtudta az asszony, hogy a férje volt az elváltzott farkas.

Szól a ruthén rege a szakállas farkasról is, amelynek alapját egy mogorva pásztor szokta felölteni s a vidék népét ijesztgetni. Egy ízben a tulajdon feleségét vette úzóbe, amint az épen ételt vitt neki az erdőre és megtépte, de az asszony futással menekült. Mikor a nyájhoz ért, férje már emberi alakban várta őt, elfogyasztotta ebédjét és a fejét a felesége ölébe hajtva elaludt. Borzadva vette észre az asszony, hogy férje fogai között az ő ruhafoszlányai vannak, hogy férje a szakállas farkas, elvágta tehát késsel a nyakát. Az pedig vonaglásában szétrugta ott a sziklákat s azok ma is vad rendetlenségben hevernek a tájon szerteszét.

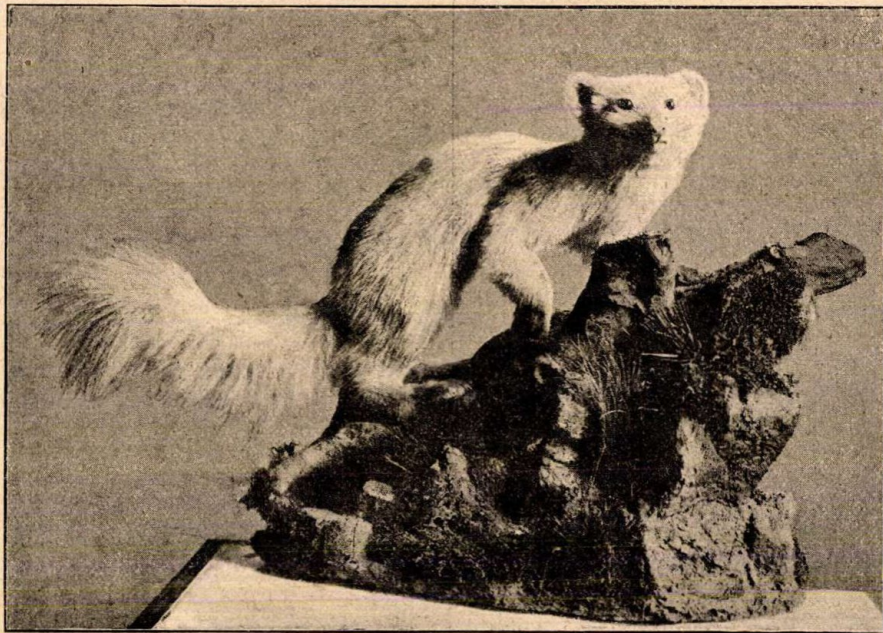
épen olyan szukczzesszív, mint a kúpnak egy pontból kiinduló tágulása.

Es egy embernek ilyen fejlődése képét nyújtja az egész állatvilág fejlődésének. Tökéletesen haszontalan papír- és tintafogyasztás, keresni a határvonalat azok között az élő fajok között, a melyek még nem tudnak gondolkozni. Mert ilyen határ nincsen! És a ki efféle üres szóbeszédekkel találkozik nyomtatott papiroson, legokosabban teszi, ha el sem olvasza, hanem csupán azt mondja, hogy: „a természetben nincsen ugrás” és napirendre tér a dolog fölé. Igen „a természetben nincsen ugrás!” Az ókori kiváló elméknek volt ez már filozofikus alapelvük és mindenki, a ki a természetet megfigyelte, kénytelen belátni igazságát. És épen a mindenségnek ezt a sarkalatos fejlődési szabályát akarják még most is némelyek eltagadni.

Es miért? Talán „az emberi méltóság” megóvása végett? Ugyan, ugyan! Az emberi méltóságot senki sem veszi tagadásba ott, a hol megvan. De az emberi méltóság

nem általános valami, hanem csak az emberek egyrészének tulajdonsága. Sőt azt mondanám, hogy kevés olyan ember van, a ki igazán rendelkezik emberi méltósággal. Az emberek nagyrészének ideg-élete még mindig nem emelkedett az állati idegélet fölé. Az igazán emberi, a kizárólagos emberi kriterion tulajdonképpen az

általánosításban van; vagyis a tárgyak és jelenségek áttekintésében, összefoglaló igazságok és törvények megismerésében és okszerű alkalmazásában. A pusztán epirikus, mondjuk: „praktikus” ügyeskedés megvan az állatokban is. A theoria, a filozofia azonban — úgy hiszszük — csak is emberi idegrendszernek lehet eredménye s nem is minden emberé, hanem ez idő szerint még csak az emberek egyrészé.

Fehér nyuszt. A M. Nemz. Múzeumnak ajándékozta Koleszár János temes-rékási plebános. Sebők Ernő m. kir. erdész Sztancsófalván (Temesmegye) 1902 április 24-én golyóval lötte ki egy orvmadár-fészekből. — Intézetünk a budapesti vadászati kiállításon mutatta be az érdekföldő közönségnek.

Nem megszólásképen mondjuk ezt. Hiszen szerethetünk mi olyan embereket is, kiknek egész élete még mindig csak az állati tevékenység nivójáig ér; sőt néha jobban szeretjük őket, mint magunkat. Valamint szerethetünk állatokat is — épen mi, a kik nem

Erdélyrészben a malomvízi románok azt regélik, hogy papfiuból lesz a medve, húsát az igazhitű román nem is eszi; babonás irtózáttal viseltetik a medve iránt, sőt ünnepnapot is szentel neki az évben, hogy barmait meg ne támadja, a kukoriczát meg ne csúfolja. A medvebocsot azonban örömet elfogja, tánczra tanítja, hogy vele kenyeret keressen.

Mikor Krisztus urunk az üldözői elől menekült, zúgó patakhöz ért, amelynek haragos vize az útját állotta. Ott közel legelészett a ló, meg a szamár. Megszólítja Jézus a lovat, hogy vigye át, de mivel jó volt a fű, zsenge a farügy, sajnálta otthagyni a ló, megtagadta a szolgálatot. A szamár ellenben készségesen engedelmeskedett. Ekkor olvasta rá az úr a lóra, hogy bármennyit eszik is, mindig éhes maradjon, — a szamár ellenben képes legyen tüskönbokon, pusztá tarlón is megelégedésig jóllakni. És a szamár hátán azon szolgálata emlékeül húzódik végig a keresztet ábrázoló csik, mely egyhangú szürke színű gúnnyáját ékesíti.

Még a madarak is Jézus üldözői pártjára állanak; mikor bokorban rejtőzik, árulkodva beszél a galamb: bukorba, bukorba; mikor onnan menekül, sivalkodik a fűrj, hogy: ott szalad, ott szalad; megszólal a bibiez is, hogy búvik, búvik; csak a dalos pacsirta hívogatta másfelé az üldözőket. Bűnhődnek is a gonosz madarak, egy sem tud szépen dalolni és magasba repülni, az csak a pacsirta jutalma, hogy tud földre szállni, égbe röpködni és röptében szépen énekelni, öröm látni őt és hallani. Megírta ezt

Gyulai Pál „Krisztus és a madarak” című költeményében.

Mikor Krisztus a keresztfán függött, csak két madárka szánta meg. A töviskoszorútól szeretné megszabadítani az egyik, erőlködik, bibelődik szegényke, de egy hegyes tüske a fehér mellébe szúr s előnti a piros vér, azért viseli annak a jelét a mellén ma is a vörösbegy. A másik a szögeket iparkodik kihúzni, kínlódik hasztalan, legörbül a csőre és az a keresztesőrű madár.

Szépen színezi a székely népmonda a keresztesőrű madár regéjét. Mikor, úgymond, Krisztus urunkat fölfeszítették, eljárta a Szűzanya a madarakat, szedjék ki a szögeket szent fia kezei és lábaiból; de mindenik madár lelt valami kifogást, amiért nem teheti. Csak egy kopott kis szárnyas fogadott szót és addig feszegette a nagy szögeket, míg mind ki nem huzogatta, de elgörbült a nehézség munkában a csőre kávája, a tolla meg vérfoltos lett. Csúfolta amiatt a kakuk, de megáldotta az irgalmas kis jószágot a Szűzanya s azóta görbe csőrrel, szép piros pettyes gúnyában vígan szedegeti a fenyőfa-toboz mélyen fekvő magvait, a kakuk pedig örökké ijedezve bújdos az erdő sűrűjében, mint a gonosztevő.

A tyukot Szent-Péter az égbe vitte s az ott is csirkét költött, úgy tartja a szegedi nép regéje; mióta pedig Krisztus urunk szabadon bocsátotta őt, ott kapargat az égen s az a fiastyúk csillagkép, melyet szívesen néz éjszakánként a pásztorember.

Székely találmány a teknősbéka regéje.

tartjuk mindig nyelvünkön az „emberi méltóság“ frázisát. Hát vajjon a csecsemő nem tisztán állati életet él-e? És éppen azért, mert még nincs benne kifejlődve magasabb értelem, mert még tehetetlen, azért óvjuk, gyámolítjuk, ápoljuk, sőt a szeretet legmagasabb nyilvánulásaival veszszük körül.

(Vége köv.)

Sajó Károly.

Éjjeli uhuzás.

Bizonyára a legtöbb uhuzó vadász csodálkozva fogja olvasni ezt a feliratot, mely rá nézve a mennyire meglepő, ép oly ismeretlen is; legalább én alig ismerem egy-két uhuzót, a ki az uhuval való kedves éjjeli sportot gyakorlatból ismerné; ezek is a hivatásos vadászok közül valók.

Pedig az éjjeli uhuzás ép oly hasznos lehet bizonyos körülmények közt, mint a nappali, például oly esetben, midőn az apróvadra oly veszedelmes nagyobb bagolyfajok fölös számmal elszaporodtak, vagy ha a vadászterületen uhuk jelentkeznek, avagy végre ha a kóbor házi macskák inváziói már tűrhetetlenné válnak.

Természetesen nappali szárnyas ragadozó és más, nappal zsákmányoló kártévő madár éjjeli csalira nem vehető, minthogy éj idején ezek nyugvóhelyeiket el nem hagyják; azonban annál inkább engedik magukat az éj selymestollú lovagjai s ezek közt az éj királya: az uhu is, rászedetni. Egyébiránt a mi bagoly csak a vidéken van, az, mintha utasítva volna, mind a kiállított uhuhoz özőnlík, fajok tekintetében néha oly változatossággal, hogy szinte elámúl az ember. Ehhez képest természetesen a testnagyságbani változatosság is meglepő és igen kedves; mondhatnám, az orgonásíp fokozatos nagysága szerinti változatokban követik egymást a beszálló alakok. Jönnek parányi apróságok, szinte pacsirtányi, sőt majdnem verébnyi kicsiségek, minőkkel nappal az ember soha nem, vagy

csak szerencsés véletlenségből találkozhatik egész életén át egyszer-kétszer. — Ezek mellett valamivel nagyobbacska is feltűnnek, a melyek azonban már kevésbbé ritkák és az erdésznek jó ismerősei; majd határozottan nagyobbak és még nagyobbak érkeznek be — és a közepesek is jelentkeznek s nem ritkán egy-egy valódi nagy álomfilkő alakja is feltűnik az éji homályban. És ezek mind — néha kis madárfelhővé egyesülve — ott libegnek állhatatosan, a helyzetben és szokatlan körülményen az uhuzóval együtt nem kevésbbé csodálkozó uhu felett! Sziszegnek, kappognak, kísérteties, a fülnek szokatlan és meglepő kiáltásokat hallatva s ekközben oly bohókás viselkedést követve el a levegőben, hogy az ember önkénytelenül is nevetésre fakad ennek láttára. — De egyszer csak megszólal a sötétség királyának, a vad uhunak a hangja, mely valósággal a borzalom szava! És megjelen ő, tűzben égő szemeivel a sötétséget szinte perzselve, amint szerte néz az éjszakába... Mondhatom, rendkívüli benyomást tesz egy ily óriási vad bagolynak megjelenése és imponál annak is, kinél nem megy újságszámba a vadonvilág legrejtelmesebb lényé-titka sem — és én éppen nem csodálnám, ha ezt a madarat a pokol szülöttének tartaná a gyávaság! — Alkalmassint a gyermekes képzelgés tüzes szemű, repülő kutyafalkái s az éj sötétjében tovarohanó rémeinek meséjéhez, általában a híres „Éjjeli vadászat“ pokoli alakjainak megalkotásához a rémes uhuk szolgáltatják a fő motívumokat.

Azonban nemcsak az éj tollas mumusai, de a négy lábú lappangó gyilkosok érdeklődését is feléleszti a kipányvázott torzmadár messzeható buhogása. Ámulva szemléli a vörös kabátos ravaszdi perczekig, abban a pillanatban teljesen megfellekedve szokott óvatosságaról s e helyzetben a kétes homály daczára is kitünő czélponttúl szolgálva a vadász csövének. — Eljönnek a kóbor ebek is kibámulni magukat, nyilván az éj csendjében élesen feltűnő hang hallatára, mit a csali

Utja közben megéhezett Krisztus urunk s betért egy faluvégi házba, hol egy szász asszony kenyeret sütött. „Ha kisült, majd eljövök érte“, mondá az úr és kiválasztott egy szép nagy szakajtóst. Sajnálta odaadni a szász asszony, teknő alá dugta és hitvány kis cipőt tett az úr elé, azzal a mondással, hogy nagyon összesült. Ekkor Krisztus urunk így szólott: „Nőjön a teknő a hátadhoz, légy teknősbéka, mely azt mindig magával hordozza.“ Kimászik azonban teknőjéből éjjelenként a szász asszony és megrontja olykor a mások tésztáját.

A békák fejedeleme „nagy békaasszony“ nevet visel és palotája a Garam vize alatt van; megjelent ott komakép egy szegény asszony is és a mely szemetet onnan titokban elhordott, mind aranyrá és ezüstté változott. Azt hiszi a nép, hogy aki Szent-György nap előtt levélbékát fog és azt az inge alól ejti földre, nem lesz az hideglelés abban az esztendőben.

Nagy vitában van a göcseji palóc a Szent-György nap előtt lett kígyóval. Aki annak a fejét levágja, visszatér a zsebébe kiadott ezüst- vagy rézpénze mindig; aki az efféle kígyót kézbe fogja, erőt nyer tőle, hogy meggyógyíthasson a kezével mindenféle torok- és nyakfájást. Amely asszony annak a fejét apró jószága vályujába teszi, annak a csirkéi közül a kánya egyet sem visz el. Aki Szent-György nap előtt eleven kígyót csak lát is, egészséges lesz abban az egész évben, de ha döglöttbe botlik, betegeskedni fog; hasznos pedig az oly kora évszakban agyonvert kígyó fejét a háló púpjába tenni, bő

halászatot biztosít az, kell azonban hozzá Szent-György nap előtt fogott pillangó is.

Aki az olyan kígyó fejét ezüst pénzzel szeli le és magával hordja, szerencsés lesz az adás-vevésben. Ha olyan kígyót megfőznek, az eltett vize hasznos lesz a disznó-betegségek ellen. Ha pedig ilyenkor több kígyó van együtt, követ fűnek azok, amely drágakő és szerencsés lesz az az ember, aki el meri előlük venni. A melyik kígyó ekkor megszólal, kincses helyre tudja az embert vezetni, de a talált kincs helyére oda kell őt tenni.

A harkányi hegy legmeredekebb oldalán vízmocsáros mélyedésben „zumak“ kígyók delelnék s a háborgatóikat nyomórúdnai farkukkal irgalmatlanul elverik. Ezt mondják ott a hegy alján, de nincs ember, akit e kígyók elvertek, vagy aki azokat csak látta is volna. Czigány rege szerint feljön nagyhéten a mogyoró kígyó a mogyoró-bokor tövéhez, holott egyébkor 100 mértföldnyire tartózkodik alatta; aki szerencsésen megfogja, mikor a kígyó harmatot iszik, annak a kezében aranyrá lesz a kő. De hogy a kígyó sárkányrá változhasson, kígyót eszik. Herkules-füldőnek halregéje van. Mikoron Jorgován, a románok Herkulese a nővérét kereste és a Cserna patak zúgása miatt annak segítségesdő hívását jól ki nem vehette, mely irányból jön: bronz halat ígért a harsogó hegyi víz nimfájának, hogy csak egy pillanatra hallgasson el a zúgásával; de az nem tette meg. Ekkor ezüst halat kínálgatolt neki s azt is hasztalan. Végre egy szép aranyhalacskaért elcsöndesedett a folyó zúgása. Feltéke-

ad. De — a hol van — a vérszomjas vadmacska is előlappang a csodálatos éji látvány megszemlélése végett, a kóborló házi macskák pedig egyik a másika után teszik látogatásukat, úgy, hogy szerencsés esetben fél tuczatot is ártalmatlanná tehet éji uhuzás alkalmával a *türelmes* uhuzó belőlük.

Éjjeli uhuzásra csak kellőleg begyakorolt *szelíd* uhuk és kiválóan inkább a nőstény példányok alkalmasak; a fiatal nőstények azonban annyiban előnyösebbek, mert ezek lármásabbak, többet s gyakrabban huhognak, mint az öregebbek, avagy him példányok. Utóbbiak csak a beszélő nőstények hangjára lesznek élenkebbekké és lármásabbakká.

Ami az uhu kiállítási helyét illeti, hegyes vidéken legcélszerűbb az erdőség közelében, irtás-területeken valamely kimagasló sziklaélet választani az uhuzás céljára; csupán csak erdős, nem hegyes vidéken is oly helyeket kell igénybe venni e célra, melyek kiemelkedő magasságuknál fogva (dombok, partélek) mintegy dominálják a tájat. Lehetnek azután e helyek kopárok is, az nem határoz; hanem az uhuzó számára mindenesetre lenni kell az uhuzó-helyen mégis oly fedező-helynek, ároknak, bokroknak, melyben az uhuzás alkalmával magát a megláthatás esélye ellen kellőleg fedezheti, bár ugyan a kisebb bagolyféléknél nem sokat határoz az: fedezve van-e az uhuzó, vagy sem; ám de annál óvatosabbak a nagyobb bagolyfajok, kivált az uhu, de sőt az urali bagoly is.

Erdőtlen sík vidéken — a mi igen természetes is — az éjjeli uhuzás nem sok sikert ígér, a mennyiben ily helyeken a kártékony nagy baglyok nem tartózkodnak és erdők hiányában nem is tartózkodhatnak s csak egyedül a mezei fülesbagoly az, mely fátlan vidékeken is otthonos az őszi vonulás alkalmával. Ellenben szőlős területek, remizek környékén a fauna már nagyobb változatosságot mutat föl bagolyfajok tekintetében; hanem ily helyeken is leginkább csak a kis és kisebb hasznos baglyok húznak be az állásra;

— de annál több macska és néha róka is. — Mocsáros vidéken (nádasok környékén) azonképen nem igen számíthatni valami kiváló bagolyzsákmányra, de néha kerül mégis egy-egy szerencsés esély valamely nálunk ritka, átvonuló nagy bagolyfaj képében. Egyébiránt mocsárok körül, ha kissé korábban, még szürkület előtt kezdjük meg az uhuzást: a *kabákból* (Circus), a mocsárok e vérszomjas fészekrablóiból, melyeket bagolyszerűen korongos arcukatjok folytán az ornithológiában járatlan puskások rendesen valami különleges bagolyféléknek tartanak, jól kivehetni a vámot. Amidőn pedig leszáll az est szürke fátyola, (ősz folytán főleg) egymásután érkeznek be az uhuhoz a *mezei* vagy *régi fülesbagoly* szerte kóborló példányai, más valami azonban alig. — Sziklás erdővidéken azonban (minél vadonabb jellegű és változatosabb a tájék), a nagy éjjeli szárnyas bestiák minden fajára számíthat az uhuzó a néha előkerülő többé-kevésbé ritka apróságok és közönséges kuvikok mellett. Előjön ugyanis és pedig néha meglepő számban, a némely apróvad-félére oly veszedelmes *erdei bagoly*, mely a kormos színű és csupa fekete kis példányoktól kezdve, melyek ritkák, föl a nagy rókavörösig, minden színárnyalatban lőhető nálunk. Előjön továbbá és pedig gyakran meglepő számban, a szentek közé semmi esetre sem sorozható *erdei* vagy *közép fülesbagoly* (Otus vulgaris) tavaszi és őszi vándorlása idején, elég gyakran az *urali bagoly* (Syrnium uralensis) s olykor a *karvalyecsuvik* (Surnia visoria [ulula]), továbbá gyakrabban az uhu.

Természetesen az éjjeli látogatók közül a hasznosakat bántatlanul hagyja az uhuzó (melyeket azonban fajok szerint csak hosszabb gyakorlat után lehet felismerni a homályban és inkább csak a röpkésükről, de némelyeket a nagyságról is, mozgási sajátosságokkal kapcsolatban), legfeljebb azokat az egyeseket ejti el, melyben valamely ritkaságot sejt, melyek mint ilyenek, a madárgyűjteményben becsesül bírhatnak.

nyen őrizte aranyhalát a vízi tündér és bősziült áradást zúdított a völgyre, mert kifogta egy halász a féltett kincsét; és a bosszus tündér nem is térítette vissza a pusztító áradatot előbb, míg aranyhalacsáját vissza nem kapta. A Szentjános fénybogár, mely csöndes, sötét éjszakákon a nyári napfordulat táján csillogva világol a fű között, a kikelet szép leányainak a könyecseppjeiből lett, amint azok a báronyos gyöp sűrűjébe hullottak. Mostoha testvére az Isten-tehénkéje, a sötétké ruhájú nünöke, melyet a vendégszerető méhike ölbe vesz és elviszi őt mézzel rakott éléskamrájába, hogy ott lakozzék az kedvére a jóból. A temető-bogár az irgalmasság jelképe. Elhalt egykor a gazdag szomszédja és maradandó rokonai a föld fölött hagyták temetetlen; ígérte bár a légy, hogy eljön és muzsikaszával adja meg a végtisztességet, de útközben kíváncsian virágra szállt, hogy ott nyalakodjon; megjárta pedig, mert légyfogó volt az, mely őt agyonra szorította. Így a temető-bogár maga teljesítette a végső kegyelet szolgálatát.

Szorgos munkája közben sietett gyorsan elkölteni ebédjét az egyszeri szegény ember és száraz kenyereből véletlen elszórt néhány morzsát. Megbotránkoztak ezen a takarékos hangyák és panasza mentek ellene az Úr-Isten elé. Nem akarta pedig Szent Péter bebocsátani őket a menyországba és mivel erőszakoskodtak, elsöpörte valamennyit és egy csomóban dobta vissza a földre. Ezóta törött a dereka minden hangyának.

Csongrádmegyei néphiedelem szerint, mikor Isten

megalkotta a méhet, melynek Szolnok-Doboka vármegyében „ókos kis marha“ a neve, párját akarta annak hamisítani az ördög, de bizony csak légy lett belőle, amely nem gyűjt, hanem pocékol; nem okos, hanem szemtelen, még vért is szív némelyik, mint a bögöly.

A kolumbácsi légy eredetét úgy fejtí meg a román néprege, hogy Jorgován a Herkules-fürdő környékén garázdálkodó sárkányt a Cserna mentén megtámadta. Könnyörgött az az életéért, mert a halála még több bajt hoz az emberek fejére. Nem hitt neki a hős, megölte és hogy többé ne árthasson, fejét a kolumbácsi barlangba dobta; azóta és abból a rothadó sárkányfejből kelnek ki csapásként a kolumbácsi legyek, amelyek nyaranta 18 mértföld területű vidéken ölik a lábas jószágot. Befalaztatta a hatóság a barlang nyílását, de azért csinál magának kibúvó rést a millió és millió légy. Szerb monda szerint Szent-György ölte meg Toplecz mellett a sárkányt és dobta a Golubáczi hegy üregébe, a kolumbácsi légy költő helyére, mely nagyobbbrészt víz alatt áll.

Van az erdélyrészi románoknál ünnep a nyüvek számára, hogy a kerti vetemény el ne bolhásodjon. Csongrádmegyei néprege szerint mikor Isten a bolhát megteremtette, utánozni akarta az ördög, de belesült, csak tetűt bírt kifaragni. Veszedelmes is volna, ha úgy tudna ugrani, mint a bolha, melyet hiába tesz a kovács az illőre, mert mire megemeli a kalapácsát, hogy agyonvágja, akkorra rég elugrott az onnan. Jó pedig a bolhánál, hogy nem visel patkót, mert ezzel nagyot rúgna azemberen.